

Szép fekete fogak

Írta: Iskariotes

Ohaguro - így nevezik/nevezték Japánban a feketére festett fogakat. Ez a főleg nők körében népszerű szépészeti és egészségügyi módszer egészen a Meidzsi-kor végéig divatos volt. Sőt Kelet/Dél-Ázsia egyes területein még mind a mai napig élnek e technikával. De a japánok miért találták ezt annyira szépnek? Miért használták? És egyébként is mi ez az őrület, hogy a fekete fog szép?

A fogak befestése feketére, esztétikai kérdésként jelent meg először a nők körében - aminek több oka is volt. Egyrészt sokan tartották/tartják szépnek a feketét, továbbá a főhéherre sminkelt arcnak jó kiegészítője vagy mondhatjuk azt is, hogy kontrasztja volt a fekete fog. A stílus elterjedését tovább segítette, hogy a szigetországban a fekete mázas tárgyakat igen szépnek találták, így nem csoda, hogy azt a fajta szépséget próbálták ilyenképpen visszaadni a férjezett asszonyok az uruknak (mivel jellemzően már házas nők éltek eme trüffel). Mindezt tetézte, hogy a szamarajok körében a fekete szín különösen

szemlére" tenni, tehát befestették őket. Természetesen így a beteg fogakat is könnyebb volt elrejtetni a nyilvánosság elől, de még attól sem kellett feltétlenül tartani, hiszen a zománc réteg megóvta a fogakat a káros anyagoktól, tehát ez a technika egyben a fogak védelmére is szolgált. Érdekes, hogy amikor az európaiak találkoztak vele, úgy hitték, hogy ezzel a technikával akarják a japán apák megóvni lányukat a kéretlen férfiak közeledésétől.

fogakat csontnak gondolták, a csontokat pedig a legtöbb kultúrkörben a halálhoz kapcsolják, így nem lehetett azokat „köz-

„...így a beteg fogakat is könnyebb volt elrejtetni a nyilvánosság elől, de még attól sem kellett feltétlenül tartani, hiszen a zománc réteg megóvta a fogakat a káros anyagoktól...”

kedvelt volt, úgy tartották, hogy erőt és méltóságot ad viselőjének.

Kialakulásában más tényezők is közre játszottak. Egyrészt a különböző démonok, szörnyek és természetfeleli teremtmények ábrázolásakor az agyaraikat fehérnek színezték, tehát kinek fekete a fogsora az nem lehet más csak ember. A másik fontos szempont az volt, hogy a

Elnevezés

Az ohaguro (お歯黒) az arisztokrácia szókincséből épült be a közemberek szóhasználatába. A régi kiotói császári palotában még fusimizu (五倍子水) néven ismerték, míg a köznép leginkább az akanecuke (鉄漿付け), canecuke (鉄漿付け), cukegane (つけがね) és hagurome (歯黒め) kifejezéseket használta.

Története

Az ohaguróról szóló első feljegyzések a Jamato-kor (Kr.u. 250-710) Kofun periódusából (Kr.u. 250-583) valóak, ahol a halotti maszkokon (hanivákon) is megtalálhatóak az ohaguro jelei. Bár a fogak festése is Kínából érkezett mint oly sok

minden, de az igazi lókest az ohagurónak Jianzhen/Ganjin kínai buddhista szerzetes adta, ő hozta magával azt a receptet, ami elterjedt a szigetországban. Feltehetőleg a miniszterek voltak azok, akik a fekete fogak viselését divattá tették a császári palotában. Ami a receptet illeti: Ganjin előtt leginkább különböző növényi nedvekből készítették el a fekete festéket, de ez kellemetlen szájzsagot idézett elő, illetve hamar lekopott. A buddhista szerzetes receptje van acetátot tartalmazott - japánul kanemizunak hívják -, így a lehelet üde és friss maradt, ráadásul tartósabbá vált a fogak feketesége.

Olyan klasszikus japán irodalmi alkotásokban is találkozhatunk megemléztésével, mint a *Gendzsi szerelmei* vagy a *Cucumi Csúnagon monogatari*. A Nara-korban (710-794) és a Heian-korszakban (794-1185) tartották a genpuku ünnepséget. Ezen a felnőtté válási ünnepélyen mind a fiatal fiúk mind pedig a lányok befestették a fogaikat feketére.

E szokás különösen a császári család és más magas rangon álló családok körében volt divatos. Idővel a genpukut a ma is ismert hakamaza szertartás váltotta, de a fogak feketére festése egészen az Edo-kor (1600-1867) végéig szokás maradt.

A Muromacsi-korszak (1333-1573) első felében az ohaguro általános viselet volt a felnőtt arisztokraták közt.

Később aztán a Szengoku periódusban (1467-1573) a nyolc-tíz éves lányoknak festették be a fogaikat feketére így jelezvén a világgal, hogy a fiatal hölgy már kész a (politikai/érdek) házasságra. Továbbá ez is hozzájárult a japán nők már-már mesterséges megjelenéséhez, hiszen arcukat fehér-

rét festették, szemöldöküket kiszedették és festették (hikimayu), ehhez párosult a fogak festése is. Ilyen alapon a nők inkább tűntek mesterséges lényeknek semmint hús-vér embereknek. A nő színház - ami pont a Muromacsi korszak elején alakult ki - szintén felhasználta a maszkok elkészítésénél az ohagurót, amivel általában a fiatal lányokat és fiúkat jelenítették meg.

Az ohaguróra a következő nagy hatást az Edo-kor vége jelentette. Innentől kezdve már az arisztokraták és a császári család is egyre ritkábban használta ezt a fajta sminkelést. Sőt a fiatal lányok is kezdtek hanyagolni, mondván azért, mert öregíti őket. Ezért egyre inkább csak a házasszszonyok használták, akik úgy gondolták

ezzel hűségüket fejezik ki férjük iránt. Illetve a 18. életévüket betöltött gésáknál és örömlányoknál maradt még meg ez a szokás. A vidéken élő parasztság is megőrizte ezt a hagyományt, de már csak jeles események alkalmával, például esküvőkön, macuri ünnepségeken vagy temetéseken festették be fogaikat feketére.

Szintén az Edo-korszakra tehető, hogy az ohaguro egyre több mesében jelent meg. Az egyik legismertebb ezek közül a Gon, a kis róka története.

A módszer a XIX. század második felében egyre inkább kiháló félben volt, bár az erőteljesen nyugatiasodó Japánban 1870. február 5-én betiltották. Az igazi csapást maga Soken császárné jelentette, aki 1873-ban a nyilvánosság előtt fehér fogakkal jelent meg, innentől kezdve már nem volt kérdés, hogy a fogak feketére való festésének ideje lejárt. Bár a Meidzsi-kor végén illetve a Taio-kor (1912-1926) elején még egyszer fellángolt ez a hagyomány, de Taio császár uralmának végére már teljesen kihalt.

Hogyan készítek ohagurót?

Bár nem hiszem, hogy most mindenki rohanna, és fekete fogakat készítené magának, de érdemes tisztában lenni azzal, hogy a japánok hogyan is készítették el. Tehát első lépésként rozsdás vasat kellett beszerezni, ezt ecetben (esetleg szakéban) áztatták közel egy héttig. Lehetőleg sötét helyen, elzárva tárolták. Az így kinyert vas acetáthoz, tanninport (legjobb a dió) vagy teaporból nyert cersavat adtak, ennek következtében a sötétbarna folyadék feketévé vált, valamint az anyag vízhatlan lett. Az egyszerű emberek körében más alapanyagokat használtak a fogak festésére, vidéken a különböző növények gubacsából port őröltek, majd kénsvat, végül pedig finomra őrölt osztriga/kagylóléhat adtak hozzá. Az ebből készült sminket elég volt naponta, de jobb esetekben 2-3 naponta felvinni a fogakra (ezt bambusz nyelű és toll végű kefékkel oldották meg). Előtte érdemes volt megtisztítani a fogakat, amire kagylóléhat alkalmaztak.

Ajánlott volt a gránátalma fogyasztása is, hogy a fogakon újra jól tapadjon a festék.

Érdemes megjegyezni, hogy a sminkszett eléggé drága volt, ha igényes volt az ember: kellett egy mimidara is tál, gyakorlatilag ez volt a fogmosó pohár; kellett még fusi-bako, amiben magát a port tartották, és ezt egészítette ki a kanemizu, amiben vizet lehetett tárolni. Ezenkívül volt legálább egy vagy akár két kis edény is - úgy nevezett ugai csavan -, amellyel gargalizáltak. A mimidaraire került a watasigane egy hosszú vékony tálca szerűség, amire a már fentebb megnevezett tárgyak kerültek esztétikusan.

„Akik viszont hús-vér embereken szeretnék látni az ohagurót, azoknak leginkább a hagyományos gésa negyedét (hanamacsi) lehet ajánlani. Főként egy ünnepség az, ahol ezt jól meg lehet figyelni.”

Hol találkozhatunk vele manapság?

Természetesen a nő színházban a maszkokon mai napig is használják, de egy másik klasszikus japán színházi formában a kabukiban is felbukkannak ohagurós karakterek. Ezek a következők lehetnek: házas asszony, nemes, prostituált és gésa.

A Kiotói prefektúrában található Aoi-ban tartott fesztiválon gyakori a feketére színezett fogú lányok látványa. Bár leginkább az 1960-as években forgatott kosztümös filmekben volt gyakori látvány az ohaguro, azért manapság is alkalmazzák néha napján, például a Time Scoop Hunter sorozatban illetve filmben. Akik viszont hús-vér embereken szeretnék

látni az ohagurót, azoknak leginkább a hagyományos gésa negyedét (hanamacsi) lehet ajánlani. Főként egy ünnepség az, ahol ezt jól meg lehet figyelni. Amikor a növendékek erikae ünnepség során valódi gésákká válnak, akkor teljes pompájukban mutatkoznak, természetesen az összes hagyományt felelevenítik ilyenkor, így a fogaik is feketén csillognak.

Babonák, városi legendák...

Yamada Noiro könyvének az „A Trip Tohoku Ghost Stories”-nak egyik története, az „Ohaguro bettari” Fukushima prefektúrában játszódik, ahol egy ifjú nő hívogatja magához a férfiakat. Akik elcsábulnak, a vesztükbe mennek, hiszen a szörnynek nincs arca csak egy szája feketére festett fogakkal, mellyel megöli áldozatait.

A Meidzsi-korszakban azokon a helyeken, ahol elektromos vezetékét építettek (főleg európai szakemberek) ott a fiatal lányok festették a fogaikat két okból is: egyrészt azért, hogy jelezzék, ők már férjnél vannak, másrészt tudták, hogy a nyugatiaknak nem tetszenek az ilyen lányok. Egy legenda szerint amikor Cunuga Arasito herceg menekülése során Himesima

szigetére érkezett, szerette volna fogait befestetni, de mivel nem volt tükre így helyette vizet keresett. Mivel végül nem talált, mérgében a herceg a földbe csapott, melyből víz fakadt, így már tudott sminkelni. Így lett az ott felépített szentély neve Ohaguro Mizu.

Josivarát annak idején egy kis vízfolyás is elválasztotta Edo többi részétől, amit ohaguro-dobunak neveztek, mivel sok lány itt festette be a fogát feketére.

